

Sygn. akt I ACa 777/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2023 roku

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Wiesława Kuberska (spr.)

Protokolant: Igor Balcerzak

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2023 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. A. i W. A.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie z roszczeniem ewentualnym o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt I C 1668/18

I. z apelacji powodów zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„1. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) nr (...), zawarta pomiędzy M. A. i W. A. a (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. w dniu 3 listopada 2006 r., jest nieważna;

2. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. A. i W. A. kwoty:

- 101.632,96 (sto jeden tysięcy sześćset trzydzieści dwa i 96/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 89.416,46 (osiemdziesiąt dziewięć tysięcy czterysta szesnaście i 46/100) zł od dnia 7 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty i od kwoty 12.216,50 (dwanaście tysięcy dwieście szesnaście i 50/100) zł od dnia 9 marca 2021 r. do dnia zapłaty;

- 45.037,37 (czterdzieści pięć tysięcy trzydzieści siedem i 37/100) (...) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 marca 2021 r. do dnia zapłaty;

3. oddala powództwo w pozostałym zakresie co do roszczenia głównego i w całości roszczenie ewentualne;

4. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. A. i W. A. kwotę 11.800 (jedenaście tysięcy osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu.”;

II. oddala apelację strony powodowej w pozostałej części i apelację strony pozwanej w całości;

III. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. A. i W. A. kwotę 17.200 (siedemnaście tysięcy dwieście) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 777/22

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 10 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa M. A. i W. A. przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o zapłatę i ustalenie, z żądania głównego oddalił powództwo o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego – stwierdzenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) nr (...) zawartej pomiędzy powodami a (...) Bank S.A. z siedzibą w W. w dniu 3 listopada 2006 r. oraz oddalił powództwo o zapłatę kwoty 101.632,96 zł i kwoty 45.037,37 CHF tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego od powodów kwot w okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. z powodu nieważności umowy (pkt I. 1, 2), z powództwa ewentualnego ustalił, że postanowienia § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 5 i § 13

ust. 5 szczegółowo opisanej w pkt. I.1. niniejszego wyroku umowy o kredyt stanowią - w zakresie zastosowanego mechanizmu waloryzacji - niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c., a także zasądził od pozwanego banku na rzecz powodów solidarnie kwotę 82.273,28 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranych kwot za okres od 10 listopada 2008 r. do

10 sierpnia 2018 r. - z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 5 listopada 2018 r. do dnia zapłaty z powodu abuzywności klauzul umownych szczegółowo opisanych w pkt. II. 1. niniejszego wyroku, oddalając żądanie ewentualne w pozostałej części (pkt II. 1, 2, 3), zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu (pkt III.), jak również nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od powodów solidarnie kwotę 1.538,81 zł, a od pozwanego banku kwotę 1.538,81 zł (pkt IV.).

(wyrok – k. 751 – 751 verte)

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na ustaleniach, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne.

Z ustaleń tych wynikało, że przed wprowadzeniem na rynek oferty kredytu hipotecznego pracownicy pozwanego banku byli szkoleni obligatoryjnie. Szkolenie dotyczyło rodzajów produktów, różnic między rodzajami produktów, sposobu oferowania poszczególnych produktów. Dodatkowo prowadzono szkolenia doradców na temat sposobów finansowania kredytów, informowania o ryzyku związanym z zaciągnięciem tego rodzaju kredytu, sposobu tworzenia tabel kursowych banku. Obowiązywały kursy kupna i kursy sprzedaży walut z uwagi na to, że bank realizował tzw. przychód na kursach (spread). Środki uruchamiane były na podstawie pisemnej dyspozycji kredytobiorcy. Kredyt waloryzowany wypłacany był w złotych. Zawsze dla kredytobiorcy w pierwszej kolejności przygotowywano ofertę kredytu złotówkowego, która wymagała 20% wyższej zdolności kredytowej aniżeli oferta kredytu waloryzowanego do (...). Doradcy przygotowywali też symulację dotyczącą spłaty kredytu w zależności od wzrostu czy spadku kursów opierając się na danych za kilka lat wstecz.

Powodowie złożyli w pozwanym banku wnioski o udzielenie kredytu

w dniu 23 października 2006 r. poprzez pośrednika finansowego. Wnioskowali oni o udzielenie kredytu w kwocie 358.447,86 zł w walucie (...) na okres 30 lat na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym.

W dacie zawarcia umowy powodowie byli małżeństwem, oboje zatrudnieni byli na podstawie umowy o pracę. Powodowie starali się o zakup mieszkania, poszukiwali kredytobiorcy – zdecydowali się na pozwany bank, bo oboje mieli tam swoje rachunki osobiste, a poza tym oferta tego banku była najlepsza. Pracownik banku przedstawił im ofertę. Powodowie wybrali ofertę kredytu indeksowanego frankiem szwajcarskim, bo mogli uzyskać potrzebną im kwotę kredytu, a nadto rata była atrakcyjniejsza niż przy kredycie złotówkowym. Powodowie zapoznali się z projektem umowy, pracownik banku wyjaśniał ich wątpliwości. Przedstawiono im umowę, którą podpisali. Wiedzieli, że kredyt jest waloryzowany i liczyli się z niewielkimi różnicami w wysokości spłat, ale frank był walutą bezpieczną.

W dniu 26 października 2006 r. powodowie uzyskali pozytywną decyzję kredytową dotyczącą ich wniosku. W dniu 3 listopada 2006 r. powodowie zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (...). Kwota kredytu wynosiła 358.447,86 zł. Walutą waloryzacji kredytu był (...). Celem kredytu było finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia lokalu mieszkalnego od dewelopera.

W § 1 ust. 3A umowy wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 25 października 2006 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 149.934,27 CHF (kurs wynosi 2,3907 PLN za 1 CHF). Wskazano również, że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w tym punkcie. Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy, tj. od 3 listopada 2006 r. do 2 listopada 2036 r. Kredyt miał być spłacany w równych ratach kapitałowo – odsetkowych do 10 dnia każdego miesiąca. Bank pobrał prowizję za udzielenie kredytu w wysokości 1,50% kwoty kredytu, tj. 5.376,72 zł. Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,20% i ulegało podwyższeniu o 1 p.p. w okresie ubezpieczenia. Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 5,65%. Całkowity koszt inwestycji określono na 358.447,86 zł, zaś wkład własny powodów wynosił 5.350 zł.

Jako zabezpieczenie kredytu ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 537.671,79 zł ustanowioną na nieruchomości kredytowanej, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń nieruchomości obciążonej hipoteką oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

Sposób wypłaty kolejnych transz kredytu został określony w § 5 umowy.

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy kwota uruchamianego kredytu wyrażona w walucie (...) jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu/transzy.

Oprocentowanie kredytu zostało określone w § 10 umowy – wskazano, że zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju, którego waluta jest podstawą waloryzacji.

Sposób spłaty kredytu został określony w § 11 i 12 umowy. Harmonogram spłat kredytu był sporządzany w (...). Raty kapitałowo – odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Zasady wcześniejszej spłaty kredytu zostały określone w § 13 umowy. Kwestie dotyczące nieterminowej spłaty kredytu zostały uregulowane w § 16 umowy.

W § 30 umowy powodowie oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielenia kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Powodowie oświadczyli, że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów

obsługi kredytu. Powodowie oświadczyli też, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w banku oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują.

Zgodnie z § 26 umowy jej integralną część stanowił „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych - M.”. Kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznają jego wiążący charakter.

W § 23 regulaminu wskazano, że wysokość każdej raty kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży

danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty oraz ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku na dzień spłaty. Zgodnie z § 26 wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego, a także spłata przekraczająca wysokość raty przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty, ogłaszanym na dzień spłaty.

Kredyt został uruchomiony zgodnie z umową i wnioskami powodów w trzech transzach:

- 8 listopada 2006 r.: 2.282,82 CHF (5.350,02 zł) oraz 97.133,09 CHF (227.641,11 zł),

- 13 lipca 2007 r.: 48.546,05 CHF (107.534,36 zł),

- 17 września 2007 r.: 7.992,51 CHF (17.922,40 zł).

W dniu 18 kwietnia 2008 r. strony zawarły aneks nr (...), w którym sprecyzowano adres kredytowanej nieruchomości.

W lipcu 2009 r. pozwany bank wprowadził możliwość spłaty rat kredytu w walucie waloryzacji. Klienci byli o tym informowani.

Aneksem z 2 grudnia 2010 r. zmieniono §10 i § 25 umowy. Wysokość zmiennej stopy procentowej na dzień zawarcia aneksu ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla (...) z 28 maja 2010 r. wynosząca 0,11%, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 2,5%. Bank miał sporządzać i wysyłać harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłaty kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej.

W dniu 7 sierpnia 2012 r. strony podpisały aneks, w którym zapewniono kredytobiorcom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu ze złotych polskich na walutę waloryzacji.

Tabela kursowa w pozwanym banku sporządzana była w oparciu o dane pochodzące z rynków walutowych. Tabela kursów w banku powstaje w sposób automatyczny poprzez zaciągnięcie kursów dolara i euro z R., zaś odpowiedni system bankowy matematyczną metodą krzyżową obliczał kurs. Zasady tworzenia tabel kursowych podlegały ocenie (...) i UOKiK – nie zgłaszano zastrzeżeń co do ich tworzenia.

Z tytułu ww. kredytu w okresie od 8 listopada 2006 r. do 23 sierpnia 2018 r. powodowie spłacili w poszczególnych miesiącach kwoty kapitału i odsetek wskazane w zaświadczeniu z 27 sierpnia 2018 r., przy czym do 10 lipca 2012 r. dokonywali spłaty w złotych, a od 10 sierpnia 2012 r. bezpośrednio we frankach szwajcarskich.

W okresie od 8 listopada 2006 r. do 24 sierpnia 2018 r. powodowie ponieśli koszty z tytułu ubezpieczenia pomostowego w formie podwyższonego oprocentowania o 1% w kwocie 2.845,13 CHF (6.562,11 zł) zgodnie z zaświadczeniem z 27 sierpnia 2018 r. Nadto ponieśli koszty z tytułu prowizji za uruchomienie kredytu (5.376,72 zł), prowizji za ubezpieczenie kredytu (716,90 zł) oraz składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (6.745,77 zł).

W okresie od 8 listopada 2006 r. do 23 sierpnia 2018 r. oprocentowanie kredytu kształtowało się zgodnie z zaświadczeniem z 27 sierpnia 2018 r. malejąco.

W dniu 30 sierpnia 2018 r. powodowie wezwali pozwanego bank do zapłaty kwoty 79.834,15 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia w terminie do 13 września 2018 r. Pismem z 11 września 2018 r. odmówiono jakiegokolwiek świadczenia na rzecz powodów.

Powodowie sporządzili zestawienie, z którego wynika, że w okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. łącznie uiścili tytułem spłaty rat kredytu na rzecz pozwanego 77.365,03 CHF, co według kursu sprzedaży ustalonego przez bank stanowiło 267.232,24 zł (tj. 101.632,96 zł oraz 45.037,37 CHF - co stanowi 165.599,28 zł według kursu średniego NBP z daty płatności każdej z rat). Stosując kurs uruchomienia (2,

(...) należna na rzecz pozwanego banku kwota wyniosłaby 177.815,78 zł. Powodowie określili zatem swoją nadpłatę – przy pominięciu klauzul waloryzacyjnych - na kwotę 89.416,46 zł.

W okresie od dnia złożenia pozwu do 11 grudnia 2019 r. powodowie uiszcili na rzecz strony pozwanej dalszą kwotę 9.540,81 CHF (co stanowi 36.706,75 zł według kursu średniego NBP z daty płatności każdej z rat).

W momencie podpisywania umowy zawarte w niej zapisy były dla powodów akceptowalne, bo pozwalały im na sfinansowanie zakupu mieszkania. Z czasem rata istotnie wzrosła z uwagi na znaczny wzrost kursu franka. Mimo regularnej spłaty rat saldo ich kredytu w złotych zwiększa się. Powodowie uzyskali od banku zwrot kwoty ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

Powodowie aktualnie spłacają kredyt we frankach szwajcarskich.

Na dzień 24 stycznia 2022 r. w księgach bankowych odnotowano łączną spłaconą przez powodów kwotę 135.894,19 zł oraz 69.505,04 CHF. Według wyliczenia pozwanego łącznie spłaconą przez powodów kwota w złotych, zawierająca raty spłacone w PLN oraz w walucie obcej przeliczone po średnim kursie NBP, stanowi 400.634,88 zł.

Wysokość kwot wpłaconych przez powodów w PLN na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od 10 listopada 2008 r. do 10 lipca 2012 r. wynosi:

- rata kapitałowa 42.193,24 zł,
- rata odsetkowa 59.439,72 zł,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 101.632,96 zł.

Wysokość kwot wpłaconych przez powodów w (...) od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. wynosi:

- rata kapitałowa 41.954,43 CHF,
- rata odsetkowa 35.410,60 CHF,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 77.365,03 CHF.

Przy założeniu, że wysokość rat spłacanych przez powodów w okresie objętym pozwem wyliczana jest w oparciu o średni kurs (...) / PLN Narodowego Banku Polskiego, aktualny na dzień zapadalności raty, w miejsce faktycznie zastosowanego kursu sprzedaży (...) / PLN wynosi:

- rata kapitałowa 46.772,67 zł,
- rata odsetkowa 85.498,83 zł,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 132.271,50 zł.

Różnica pomiędzy wysokością rat przeliczonych na PLN w oparciu o średni kurs NBP z dnia zapadalności raty a faktyczną sumą rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych przez powodów w okresie objętym pozwem wynosi (hipotetyczna nadpłata powodów):

- rata kapitałowa -1.331,10 zł,
- rata odsetkowa -2.290,10 zł,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa -3.621,20 zł.

Kurs kupna (...) stosowany przez pozwany bank w okresie od

8 października 2006 r. do 10 sierpnia 2018 r. w dużej mierze pokrywał się ze średnim kursem NBP. Widoczne, chociaż niewielkie odchylenia wystąpiły w okresie od 1 maja 2009 r. do 1 listopada 2014 r.

Kurs sprzedaży (...) stosowany przez pozwany bank w prawie całym analizowanym okresie kształtował się odrobinę powyżej kursu sprzedaży (...). Jednocześnie można przyjąć, że kurs kupna oraz sprzedaży stosowany przez pozwany bank nie odbiega w znaczny sposób w teście statystycznej istotności różnic w próbkach od kursu stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Kursy wymiany walut stosowane przez mBank były kursami rynkowymi i nie odbiegały w sposób znaczący od kursów stosowanych przez NBP.

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych należnych bankowi od powodów w walucie polskiej w okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. – przy założeniu, że pominięto by wszelkie zawarte w umowie klauzule dotyczące przeliczenia pierwotnej kwoty kredytu na walutę szwajcarską, a harmonogram spłat kredytu wyrażony byłby w walucie polskiej (przy jednoczesnym uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umownych, w szczególności dotyczących wysokości oprocentowania i rat spłaty kredytu) - wynosi:

- rata kapitałowa 96.063,04 zł,
- rata odsetkowa 81.438,43 zł,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 177.501,47 zł.

Wysokość w walucie szwajcarskiej hipotetycznych rat kapitałowo-odsetkowych należnych bankowi od powodów wymagalnych w okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. (w oparciu o uśredniony kurs w wysokości 2, (...)) oraz przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umownych, w szczególności dotyczących wysokości oprocentowania i rat spłaty kredytu wynosi:

- rata kapitałowa 41.795,61 CHF,
- rata odsetkowa 35.432,66 CHF,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 77.228,27 CHF.

Wysokość w walucie szwajcarskiej hipotetycznych rat kapitałowo-odsetkowych należnych bankowi od powodów wymagalnych w okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r. (w oparciu o kurs sprzedaży NBP) oraz przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umownych wynosi:

- rata kapitałowa 41.188,32 CHF,
- rata odsetkowa 34.917,82 CHF,
- łączna rata kapitałowo-odsetkowa 76.106,15 CHF.

W okresie od 10 listopada 2008 r. do 10 lipca 2012 r. powodowie wpłacili w PLN kwotę 101.634,04 zł stanowiącą równowartość 32.328,75 CHF, a w okresie od 10 sierpnia 2012 r. do 10 sierpnia 2018 r. powodowie spłacili 45.037,73 CHF stanowiące równowartość 165.599,29 PLN.

Pozwany jest następcą prawnym banku, z którym powodowie zawarli umowę kredytową.

Sąd Okręgowy w tak zilustrowanym stanie sprawy stanął na stanowisku, że nie zostały spełnione przesłanki do uznania przedmiotowej umowy za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c., wobec czego żądanie ustalenia/stwierdzenia jej nieważności, podobnie jak żądanie zapłaty określonej kwoty z tego tytułu, które zostały sformułowane jako żądanie główne pozwu, oddalił w całości. Sąd podzielił natomiast pogląd, że postanowienia umowy dotyczące mechanizmu waloryzacji kursem (...) (tj. § 7 ust. 1 i § 11

ust. 5, czy § 13 ust. 5) mają charakter abuzywny i dlatego też uwzględnił żądanie ewentualne pozwu w przeważającej części. W tym zakresie wyjaśnił, że

żądanie pozwu obejmuje okres od 10 listopada 2008 r. do 10 sierpnia 2018 r.,

a powodowie w tym czasie uiszcili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kwotę 101.634,04 PLN, co stanowiło wg kursu zastosowanego przez bank 32.328,75 CHF (okres od 10 listopada 2008 r. do 10 lipca 2012 r.) oraz kwotę 45.037,73 CHF, co stanowiło wg wyliczeń pozwanego równowartość 165.599,29 PLN (za okres od 10 sierpnia 2012 r. do 10 sierpnia 2018 r.). Dokonując zatem przeliczeń z PLN na (...) wg kursu z daty zawarcia umowy, tj. 2,3907 PLN za 1 CHF, Sąd Okręgowy stwierdził, że powodowie za okres objęty pozwem winni uiszczyć 77.288,34 zł (za okres od 10 listopada 2008 r. do 10 lipca 2012 r.,

tj. 32.328,75 CHF x 2, (...)) oraz 107.671,70 PLN (za okres od 10 sierpnia

2012 r. do 10 sierpnia 2018 r. 45.037,73 CHF x 2, (...)) – łącznie 184.960,04 zł, a faktycznie uiszcili 267.233,32 zł. Wobec tego ich nadpłata wynosi 82.273,28 zł (267.233,32 zł – 184.960,04 zł), której zwrot został zasądzony na ich rzecz na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu – art. 410 w zw. z art. 405 k.c. Należność ta została zasądzona solidarnie z uwagi na charakter wierzytelności powodów wchodzącej do majątku wspólnego.

Sąd Okręgowy oddalił dalej idące żądanie zapłaty z roszczenia ewentualnego (powodowie żądali z tego tytułu 89.416,46 zł) oraz częściowo oddalił żądanie ustalenia abuzywności klauzul waloryzacyjnych z uwagi na to, że abuzywność została ustalona jedynie w zakresie zastosowanego mechanizmu waloryzacji.

O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł stosownie do art. 481 k.c. wskazując, że powodowie żądali odsetek od dnia wniesienia pozwu, tj. od 5 listopada

2018 r. W świetle przedsądowego wezwania do zapłaty żądanie odsetek było uzasadnione. Powodowie złożyli reklamację i zażądali od pozwanego zwrotu nadpłaconych kwot w terminie do 13 września 2018 r. Pismem z 11 września 2018 r. pozwany odmówił uznania roszczeń powodów i do dziś nie wypłacił im żadnych kwot z tego tytułu.

Zważywszy na to, że Sąd oddalił roszczenie główne, a uwzględnił roszczenie ewentualne, to przyjął, że każda ze stron wygrała i przegrała proces

w porównywalnym zakresie, w związku z czym zniósł między stronami koszty procesu na podstawie art. 100 k.p.c.

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 763 – 769).

Powodowie zaskarżyli opisany wyrok w pkt. I. i III. apelacją, w której zarzucili:

1) naruszenie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że sporna umowa kredytu zawiera wszystkie essentialia negotii, podczas gdy kredytobiorcy, pomimo tego, że zgodnie z zawartą umową otrzymali kwotę 358.447,86 zł, zostali zobowiązani do zwrotu na rzecz banku równowartości kwoty 149.934,27 CHF przeliczonej według kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku - co sprawia, że umowa ta nie zawiera postanowienia przewidującego zwrot kwoty wykorzystanego kredytu, lecz z jej treści wynika obowiązek zwrotu kwoty innej niż kwota wykorzystanego kredytu (pomijając odsetki, prowizję i inne opłaty), a co za tym idzie umowa ta jest bezwzględnie nieważna jako sprzeczna z ustawą,

2) naruszenie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że sporna umowa kredytu określa kwotę i walutę kredytu, pomimo tego, że zgodnie z pkt. 3A zawartej umowy, kwota kredytu wyrażona jest w dniu uruchomienia kredytu w walucie waloryzacji według kursu kupna z tabeli kursowej banku - choć

z pkt. 2 ust. 2 art. 69 ustawy Prawo bankowe wprost wynika, że ustalana poprzez przeliczenie kursowe „kwota kredytu” powinna zostać nominalnie oznaczona w takiej umowie już w dacie jej zawarcia, nie zaś w momencie uruchamiania kredytu na wniosek kredytobiorcy, a ponieważ umowa będąca przedmiotem sporu uzależnia de facto ustalenie kwoty kredytu od waloryzacji stosowanej przez bank w dniu wypłaty kwoty kredytobiorcom, uznać należy, że umowa ta nie określa kwoty kredytu, a więc jest bezwzględnie nieważna jako sprzeczna z ustawą,

3) naruszenie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że choć kwestionowane przez powodów postanowienia umowne stanowią klauzule niedozwolone, bowiem zastrzeżenie przez bank możliwości samodzielnego ustalania kursu (...) narusza ewidentnie równowagę stron umowy, co jednak w ocenie Sądu nie prowadzi do nieważności umowy, a jedynie do wyeliminowania abuzywnego mechanizmu waloryzacyjnego z umowy i ponownego jej przeliczenia - podczas gdy uprawnienie do jednostronnego narzucenia wysokości zobowiązania własnego i świadczeń obciążających kredytobiorców w możliwie najgłębszy sposób narusza zasadę konsensualności oraz wzajemności w stosunkach kontraktowych, pozostając tym samym w rażącej sprzeczności z zasadą swobody umów uregulowaną

w art. 353¹ k.c., a nadto sprawia, że kwestionowane postanowienia są sprzeczne z właściwością (naturą) stosunku umownego kredytu, albowiem przyznaje jednej stronie (bankowi) prawo do określania wartości zobowiązania drugiej strony (kredytobiorcy) oraz w całości przerzuca ryzyko kursowe (walutowe) na kredytobiorcę, będącego konsumentem i słabszą stroną stosunku umownego, co prowadzi do bezwzględnej nieważności umowy kredytu jako sprzecznej z ustawą,

4) naruszenie art. 58 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że sporna umowa kredytu nie narusza zasad współzycia społecznego, bowiem w ocenie Sądu taka sprzeczność zachodziłaby, gdyby strona pozwana w sposób naganny wprowadziła na rynek czynniki, które spowodowałyby wzrost kursu (...) w celu osiągnięcia własnych korzyści (tak: str. 10 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) - podczas gdy umowa narusza zasady szacunku wobec kontrahenta, uczciwości, zaufania, rzetelności, fachowości, zasadę dobrych obyczajów handlowych, a także zasadę przyzwoitości, gdyż przyznaje jedynie bankowi prawo do określania wartości zobowiązania kredytobiorcy i zawiera deficyty informacyjne w zakresie pouczenia o ryzyku kursowym, a nadto w całości przerzuca ryzyko kursowe (walutowe) na kredytobiorcę, będącego konsumentem i słabszą stroną stosunku umownego, co prowadzi do bezwzględnej nieważności umowy kredytu jako sprzecznej z ww. zasadami współzycia społecznego, natomiast eksponowany przez Sąd faktyczny sposób kształtowania tabeli kursów przez bank nie może mieć wpływu na dokonywaną ocenę abuzywności postanowień umownych, bowiem wystarczające dla dokonania tej oceny jest stwierdzenie, że klauzule te były sformułowane przez bank w taki sposób, że pozwalały pozwanemu na jednostronne, dowolne i arbitralne kształtowania kursów sprzedaży i kupna (...), leżące całkowicie poza kontrolą powoda (tak: uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17),

5) naruszenie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4 ustawy Prawo bankowe w zw. z (...)

§ 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 in fine dyrektywy Rady nr 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że sam mechanizm waloryzacyjny, choć abuzywny, to ma raczej charakter posiłkowy względem pozostałych warunków definiujących umowę i nie dotyczy głównego świadczenia umownego (tak: str. 11 uzasadnienia wyroku) - podczas gdy skutek eliminacji kwestionowanych klauzul waloryzacyjnych treść umowy kredytu nie będzie zawierać zasad przeliczania na PLN kwoty kredytu oraz jego poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych, co prowadzi do braku możliwości ustalenia kwoty środków pieniężnych, które powinny zostać oddane do dyspozycji kredytobiorcy oraz zasad spłaty kredytu, natomiast elementy te stanowią essentialia negotii umowy kredytu i wobec ich braku nie ma możliwości wykonania umowy, co prowadzić powinno do upadku (nieważności) całej umowy kredytu, gdyż po wyłączeniu z treści spornej umowy kredytu abuzywnych klauzul waloryzacyjnych nie jest możliwe jej dalsze obowiązywanie;

6) naruszenie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez ich niezastosowanie i oddalenie żądania zapłaty kwot uiszczonych przez powodów tytułem realizacji umowy kredytu - podczas gdy świadczenia te w całości miały charakter świadczeń nienależnych, albowiem następowały bez ważnej podstawy prawnej, gdyż umowa kredytu łącząca strony jest nieważna.

W konkluzji powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 101.632,96 zł i kwoty 45.037,37 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kosztów postępowania za obie instancje.

(apelacja powodów – k. 775 – 789)

Z kolei pozwany zaskarżył apelacją wyrok Sądu Okręgowego w pkt. II ppkt. 1 i 2, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 271 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę zeznań świadka D. S. i stwierdzenie, że nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy podczas gdy, jak przekonująco wyjaśnił świadek, opisany przez niego proces zawierał obowiązkowe elementy (m.in. informacja o ryzyku, przedstawienie oferty kredytu złotowego), których spełnianie bank weryfikował, kontrolując swoich pracowników oraz przedstawicieli (pośredników), który to proces został szczegółowo opisany,

a powód nie wykazał w żaden sposób, że w jego przypadku miały miejsce jakiegokolwiek odstępstwa od tej procedury, w szczególności nie może być uznany za wiarygodny w tym zakresie wyłącznie dowód z zeznań powoda, który ma charakter akcesoryjny, a ponadto świadek został powołany również na szereg innych tez, nie dotyczących obsługi klientów, ale mających znaczący wpływ na ich indywidualną sytuację (obliczanie kursów w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku, finansowanie kredytów i koszty ponoszone przez bank z tego tytułu), co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do nieprawidłowych ustaleń faktycznych opisanych poniżej, które doprowadziły Sąd I instancji do przekonania o abuzywności spornych postanowień,

b) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodu z opinii biegłego, co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ skutkowało uznaniem przez Sąd, że sporne postanowienia mają charakter abuzywny i nie wiążą stron, wskutek czego Sąd uwzględnił powództwo,

c) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez oparcie ustaleń faktycznych na zeznaniach powoda w zakresie, w jakim były one niewiarygodne

i sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz były sprzeczne

z treścią zeznaniami świadka oraz dokumentacją kredytową i innymi dokumentami zgromadzonymi w sprawie, co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do nieprawidłowych ustaleń faktycznych opisanych poniżej, które doprowadziły Sąd I instancji do przekonania o abuzywności spornych postanowień,

d) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę części dowodów z dokumentów i niepoczynienie na ich podstawie ustaleń faktycznych, co w szczególności dotyczy Pism Okólnych zmieniających Regulamin i zawierających projekty Aneksów do Umowy, Raportu UOKiK dotyczącego spreadów, Raportów Komisji Nadzoru Finansowego, Pisma Banku do Prezesa UOKiK, Ekspertyzy prof. A. R. „Tabela Kursowa mBanku - metodyka oraz analiza porównawcza” (dowody załączone do odpowiedzi na pozew w formie papierowej) oraz pliku „Korelacje - tabela” (zapisanego na załączonej do odpowiedzi na pozew płyty CD), mimo iż mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że bank nie mógł dowolnie kształtować publikowanych kursów (...)/PLN oraz w przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności z dobrymi obyczajami, a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta, co z powołanych

dokumentów wynika, a do czego Sąd I instancji się nie odniósł. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ oparcie ustaleń faktycznych na tych dowodach prowadziłoby do oceny, że sporne klauzule nie są abuzywne, a zatem powództwo zostałoby oddalone,

e) art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, pozbawionej wszechstronnego i obiektywnego rozważenia całości materiału dowodowego i wyciągnięcie na tej wadliwej podstawie bezpodstawnych i niezgodnych z rzeczywistym stanem faktycznym wniosków leżących u podstaw wyroku, w szczególności przez:

i. bezpodstawne przyjęcie, że bank miał możliwość dowolnego, arbitralnego ustalania poziomu publikowanych kursów walutowych, podczas gdy umowa zawiera odesłanie do Tabeli Kursów Walut Obcych, publikowanej przez bank, która z definicji musi zawierać kursy na poziomie rynkowym. Stosunek prawny pomiędzy stronami (którego treść wyznacza nie tylko literalna treść umowy), na dzień zawarcia umowy, przewidywał obowiązek ustalania kursów na poziomie rynkowym, a jego treść wykluczała dowolność ustalania kursów przez pozwanego. Podkreślić należy przede wszystkim, że samo odesłanie do tabeli kursowej publikowanej przez bank, przedsiębiorcę działającego na rynku regulowanym, publikującego kursy w oparciu o normę ustawową (art. 111 ust. 1 pkt. 4 Prawa Bankowego), podlegającego (również w zakresie publikowania kursów walut) nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego), eliminuje możliwość dowolnego ustalania kursów na potrzeby wykonania umowy. Niezależnie od powyższego, § 2 zmienionego Regulaminu przewidywał przesłanki ustalania kursów walut przez bank (Dowód nr 7 załączony do odpowiedzi na pozew - Pismo Okólne No. A-V-36/ (...)/09 wraz

z załącznikiem - zmienionym Regulaminem). Pozwany podkreśla, że wykazana przez pozwanego okoliczność braku dowolności banku w zakresie publikowania kursów walut, stanowi dowód przemawiający za tezą, że bank, w świetle kwestionowanych postanowień umowy, odsyłających to publikowanej na podstawie określonych przepisów prawa, ustalonych zwyczajów oraz zasad kontrolowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, nie mógł ustalać świadczeń powoda w sposób dowolny, a umowa przewidywała mechanizm ustalenia wysokości świadczeń w przyszłości,

ii. bezpodstawne przyjęcie, że bank nie pouczył powoda w należyty sposób o związanych z umową ryzykach, podczas gdy dokumentacja kredytowa zawiera oświadczenia powoda złożone po przedstawieniu stosownych materiałów i pouczeń, a sama treść tych oświadczeń wskazuje na ryzyka związane

z umową, w szczególności ryzyko kursowe (por. § 30 ust. 1 umowy), a udzielanie szczegółowych pouczeń było obowiązkiem pracowników i przedstawicieli (pośredników) banku, co przekazywano im na szkoleniach. Potwierdzają to zeznania świadka D. S., który zeznał w szczególności, że „przed wprowadzeniem na rynek oferty kredytu hipotecznego pracownicy byli szkoleni obligatoryjnie. Szkolenie kończyło się egzaminem. Ja osobiście szkoliłem doradców w latach 2005-2006. Szkolenie dotyczyło rodzajów produktów, różnic między rodzajami produktów, sposobu oferowania poszczególnych produktów. Dodatkowo było szkolenie doradców na temat sposobów finansowania kredytów, informowania o ryzyku związanym z zaciągnięciem tego rodzaju kredytu. Szkolenie obejmowało też zasady tworzenia tabel kursowych banku.

(...). bezpodstawne przyjęcie, że sporne klauzule nie podlegały indywidualnym negocjacjom, podczas gdy:

- jak zeznał świadek D. S., „W banku nie obowiązywał zakaz negocjowania”,
- powód, wypełniając wniosek kredytowy i wskazując kwotę kredytu, jednocześnie zawnioskował o kwotę w PLN oraz zaznaczył jako walutę kredytu (...), co oznacza po pierwsze, że negocjowano z pewnością co najmniej te parametry kredytu, jak również, że to z warunków zawnioskowanych przez powoda (kwota w PLN - kredyt w (...)) wynikała konieczność wprowadzenia mechanizmu indeksacji (waloryzacji) do umowy,
- możliwe było zawarcie umowy bez spornych postanowień, powód miał zdolność kredytową dla zaciągnięcia zobowiązania w PLN (tj. bez klauzul waloryzacyjnych) i zaproponowano mu taką umowę (por. zeznania świadków oraz Oświadczenie stanowiące dowód nr 3 załączone do odpowiedzi na pozew),

• strony indywidualnie uzgodniły treść Harmonogramu spłat stanowiącego załącznik do umowy, w którym wskazana była wysokość kwoty kredytu oraz wartość rat wyrażona w walucie (...) rzeczywisty wpływ powoda wyrażał się w szczególności w wyborze dnia uruchomienia kredytu, co było równoznaczne z wyborem kursu zastosowanego do przeliczeń (por. § 8 ust. 5 umowy),

co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do bezpodstawnego wniosku, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione oraz były niejednoznaczne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes powoda, w konsekwencji były abuzywne,

f) art. 316 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji rozstrzygnięcie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów aktualnych na dzień zawarcia umowy, podczas gdy przy rozstrzygnięciu o zasadności zwrotu spłaconych przez powoda rat można zastosować art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy (tj. z uwzględnieniem nowelizacji zmieniającej art. 358 § 2 k.c., która weszła w życie 24 stycznia 2009 r., przewidującej oparcie przeliczeń wartości świadczeń w oparciu o kurs średni NBP), co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ gdyby Sąd zastosował wskazany przepis postępowania, nie uwzględniłby roszczenia powoda o zapłatę,

2. naruszeniu przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie i ocenę oświadczeń woli złożonych przez strony umowy wyłącznie na podstawie literalnego brzmienia postanowień umowy, bez wzięcia pod uwagę okoliczności, w których zostały złożone, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, jak również oparcie się na dosłownym brzmieniu umowy, bez uwzględnienia zgodnego zamiaru stron i celu umowy, a w konsekwencji nieprawidłowe ustalenie, że umowa przewidywała możliwość dowolnego ustalania kursów na potrzeby wyliczenia wysokości rat kredytowych przez bank,

b) art. 385¹ § 1 w zw. z § 3 k.c. przez błędną wykładnię art. 385¹ § 1 k.c. i niezastosowanie art. 385¹ § 3 k.c., i w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione, podczas gdy powód miał rzeczywisty wpływ na te postanowienia, w rozumieniu art. 385¹ § 3 k.c.,

c) art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że sporne postanowienia spełniają przesłanki abuzywności, w szczególności, że są (1) niejednoznaczne, (2) sprzeczne z dobrymi obyczajami i (3) rażąco naruszają interes konsumenta,

d) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i stwierdzenie abuzywności spornych klauzul oraz konieczności uznania ich za niewiążące, podczas gdy sporne klauzule w kwestionowanym brzmieniu zostały już wyeliminowane ze stosunku prawnego pomiędzy stronami, zgodną wolą stron, poprzez podpisanie stosownego aneksu do umowy,

e) art. 385¹ § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że z powodu rzekomej abuzywności normy odsyłającej do Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku, dochodzi do wyeliminowania z treści umowy całości klauzul waloryzacyjnych oraz przekształcenia kredytu z mocą wsteczną w złotowy, podczas gdy nawet, gdyby stwierdzić bezskuteczność spornych klauzul w zakresie odesłania do Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku, umowa powinna obowiązywać w pozostałym zakresie,

f) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie

i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, kredyt powoda rzekomo należy przekształcić z mocą wsteczną w kredyt złotowy, oprocentowany w oparciu o stawkę LIBOR 3M dla (...), podczas gdy okoliczności, w których złożone zostały oświadczenia woli stron, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje pozwalają na wykonanie umowy również po usunięciu z niej odwołań do Tabeli Kursów Walut Obcych (...) banku - zobowiązania powinny zostać przeliczone po aktualnym na dzień danej operacji finansowej, rynkowym kursie (...)/PLN,

g) art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, kredyt powoda rzekomo należy przekształcić z mocą wsteczną w kredyt złotowy, oprocentowany w oparciu o stawkę LIBOR 3M dla (...), podczas gdy art. 56 k.c. stanowi właściwy przepis dyspozytywny, przewidując, że czynność prawna wywołuje skutki w niej wyrażone oraz wynikające z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Zatem zobowiązanie powinno zostać przeliczone po wynikającym z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów, aktualnym na dzień przeliczenia, rynkowym kursie kupna (...) (takim jak konkretny kurs wskazany w (...) na daną historyczną datę),

h) art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z 29 lipca 2011 r. zmieniająca ustawę Prawo bankowe (Dz.U.2011, nr 165, poz. 984, dalej jako „ustawa antyspreadowa”) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, kredyt powoda rzekomo należy przekształcić z mocą wsteczną w kredyt złotowy, oprocentowany w oparciu o stawkę LIBOR 3M dla (...),

i) z ostrożności procesowej - naruszenie art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzyganiu o skutkach rzekomej abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest zastosowanie na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku,

j) z ostrożności procesowej - naruszenie art. 41 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (obecnie tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz.160) poprzez niezastosowanie przy rozstrzyganiu o skutkach rzekomej abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest zastosowanie analogii do przepisów Prawa wekslowego i zastosowanie na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku,

k) z ostrożności procesowej - naruszenie art. 24 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (obecny tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 2027, dalej jako „ustawa o NBP”) poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzyganiu o skutkach rzekomej abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest na tej podstawie zastosowanie kursu średniego NBP do przeliczeń opisanych w umowie, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku,

l) art. 189 k.p.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na niezasadnym przyjęciu, powód posiada interes prawny w ustaleniu braku mocy wiążącej § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 5, § 13 ust. 5 umowy, podczas gdy spór prawny pomiędzy stronami jednoznacznie rozstrzyga rozpoznanie roszczenia o zapłatę - co przesądza o braku interesu prawnego po stronie powodowej,

m) art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. przez ich bezpodstawne zastosowanie, ewentualnie art. 409 k.c. przez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że bank bezpodstawnie wzbogacił się kosztem powoda (co nie miało miejsca), jak również nie wzięcie pod uwagę, że bank uzyskane kwoty zużył (w całości, a co najmniej w części, w jakiej służyły one pokryciu kosztów pozyskania kapitału przez bank - tj. w zakresie rat kapitałowych oraz rat odsetkowych w części, w jakiej odpowiadały stawce bazowej LIBOR 3M dla (...)),

n) art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c. poprzez ich wadliwą wykładnię

i zastosowanie oraz przyjęcie, że płacone przez powoda raty kredytu, którym odpowiada zasądzona kwota (Sąd I instancji uznał, że powód ma prawo do zwrócenia mu całości spłaconych przez niego rat kredytu) rzekomo nie stanowią świadczeń okresowych i nie podlegają 3-letniemu terminowi przedawnienia, jak to podnosił pozwany zgłaszając zarzut przedawnienia,

o) z daleko posuniętej ostrożności procesowej, na wypadek stwierdzenia przez Sąd, że wskutek rzekomej abuzowości spornych postanowień, roszczenie główne o zapłatę jest powodowi należne w jakimkolwiek zakresie - naruszenie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek począwszy od daty wcześniejszej niż dzień wydania prawomocnego wyroku, podczas gdy nawet przy najbardziej niekorzystnej dla pozwanego interpretacji tego aspektu należało przyjąć, że do czasu zapadnięcia prawomocnego wyroku bank miał uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że nie jest w zwłoce wobec strony przeciwnej.

W związku z powyższym pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa, ewentualnie zaś o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz w każdym z tych przypadków o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

(apelacja pozwanego – k. 792 – 821)

Pozwany w odpowiedzi na apelację powodów wniósł o jej oddalenie oraz zwrot kosztów, które poniósł na tym etapie sporu.

(odpowiedź na apelację – k. 833 – 845)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

I. Apelacja strony pozwanej okazała się nietrafna i jako taka podlegała oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c. Natomiast odmiennie, apelacja powodów okazała się w całości trafna, za wyjątkiem części roszczenia odsetkowego, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Zaznaczyć przy tym należy, że Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie III CZP 49/07 (OSNC 2008/6/55), że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W związku z tym dla postępowania apelacyjnego znaczenie wiążące mają tylko takie uchybienia prawu procesowemu, które zostały przedstawione w apelacji i nie są wyłączone spod kontroli sądu odwoławczego na podstawie przepisu szczególnego.

II. W pierwszej kolejności trzeba odnieść się do zarzutów skarżącego banku dotyczących procedowania w sprawie i poczynionych ustaleń faktycznych.

1. Rację ma skarżący pozwany, że doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c., choć z innych przyczyn, niż te wskazane w jego apelacji. Albowiem w tej sprawie w ogóle zbędne było przeprowadzanie dowodu z opinii biegłego sądowego i dlatego naruszono art. 278 k.p.c. Wynika to z innej oceny jurystycznej stanu faktycznego sprawy, niż ta dokonana przez Sąd a quo. Będzie o tym mowa dalej.

2. Kategorycznie trzeba powiedzieć, że zarzucany brak wykorzystania przez Sąd pierwszej instancji dowodu z zeznań świadka D. S. również jest nietrafny, gdyż w polskiej procedurze cywilnej jedynie dowód z opinii biegłego jest środkiem dowodowym mającym zastosowanie wtedy, gdy sąd musi zasięgnąć wiedzy specjalistycznej. Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z 12 września 2017 r. w sprawie III AUa 956/16 (Lex nr 2379137), w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych należy sięgać do dowodu z opinii biegłego. Przedmiotem tego dowodu nie są zatem fakty lecz oceny wywiedzione z określonych faktów. Jeszcze inaczej mówiąc, opinia biegłego zgodnie z art. 278 k.p.c. służy stworzeniu sądowi możliwości prawidłowej oceny materiału procesowego w wypadkach, kiedy ocena ta wymaga wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 k.p.c. (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem

wiedzy ogólnej – powszechnej). Zadaniem biegłego zasadniczo nie jest więc poszukiwanie dowodów i okoliczności mających uzasadniać argumentację stron lecz dokonanie oceny przedstawionego materiału z perspektywy posiadanej wiedzy i przedstawienie sądowi danych (wniosków) umożliwiających poczynienie właściwych ustaleń faktycznych i właściwą ocenę prawną znaczenia zdarzeń z których strony wywodzą swoje racje (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie I ACa 175/17, Lex nr 2402409). Natomiast dowód z zeznań świadka jest zawsze środkiem prawnym prowadzącym do ustalania faktów i tylko w tym znaczeniu może być wykorzystany w procesie cywilnym.

A ponieważ świadek D. S. w istocie zeznał na okoliczności wymagające wiedzy specjalnej, dowód ten nie mógł być wykorzystany, poza tym, że był zbędny, co już zostało zasygnalizowane wcześniej.

3. Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c., dotyczący faktycznego pominięcia dowodów załączonych do odpowiedzi na pozew co do sposobu ustalania kursu (...), komunikatów Komisji Nadzoru Bankowego i praktyki innych banków w tym zakresie. Nie można także przyjąć, że powodowi, jako konsumentom znany mógł być sposób ustalania kursów walutowych w tabelach pozwanego banku. Nie jest to fakt powszechnie znany. Jak słusznie podnosi się w judykaturze, za fakty powszechnie znane uważa się bowiem wydarzenia historyczne, polityczne, zjawiska przyrodnicze, procesy ekonomiczne lub zdarzenia normalnie i zwyczajnie zachodzące w określonym miejscu i czasie, znane każdemu rozsądnemu i mającemu życiowe doświadczenie mieszkańcowi miejscowości będącej siedzibą danego sądu. Nie są już faktami powszechnie znanymi informacje o fakcie zamieszczone w prasie i internecie ani wpisy w księgach wieczystych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., II CSK 122/15, LEX nr 2041112). Fakt, który ze względu na swój charakter może być ustalony jedynie przy wykorzystaniu wiadomości specjalnych (opinii biegłego), nie może być jednocześnie uznany za fakt notoryjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., III CSK 66/13, Lex nr 1463871). A w tej sprawie dowód z opinii biegłego był całkowicie zbędny.

4. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, iż ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, Nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, Nr 17, poz. 655; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99, LEX nr 51627; uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1097/00, LEX nr 52624; z dnia 29 września 2000 r., V CKN 94/00, LEX nr 52589; z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, Nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273).

Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjęła wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, publ. OSNAPiUS 2000, Nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, publ. OSNC 2000, Nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, publ. Lex nr 53136; z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, publ. Lex nr 56096).

Ponadto zarzut naruszenia tego przepisu musi odnosić się do skonkretyzowanych faktów, a nie ocen jurydycznych sądu pierwszej instancji. Trzeba wskazać, jakie ustalenia powinny być poczynione i na podstawie jakiego konkretnego,

pominiętego przez sąd materiału dowodowego, ewentualnie, jakie ustalenia faktyczne powinny być pominięte i także na podstawie jakich dowodów tak należy uczynić.

W istocie zarzuty pozwanego sformułowane w pkt. 1 e we wszystkich jego dalszych częściach nie kwestionują ustaleń faktycznych a oceny jurydyczne, co zwalnia tutejszy Sąd od ich omówienia. Nastąpi to w dalszej części dotyczącej zarzutów naruszenia prawa materialnego.

W tym kontekście nie doszło także do naruszenia art. 233 § 1k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zakresie opisanym w pkt. 1a oraz także naruszenia art. 299 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. zarzuconego w pkt. 1c apelacji.

Albowiem zasadnicze okoliczności faktyczne sprawy wynikają z treści samej umowy, dokumentów zgromadzonych w związku z przygotowaniem umów, korespondencji stron oraz przesłuchania powodów na okoliczności ustaleń w zakresie indywidualnego negocjowania kontraktu i należytego poinformowania konsumenta o skutkach zawarcia spornych umów. Niesporne jest przy tym, że powodowie dobrowolnie złożyli wniosek i podpisali umowę, oraz że sami zdecydowali się na kredyt waloryzowany kursem (...). Jednak te okoliczności nie mogą być utożsamiane z faktem indywidualnego negocjowania warunków umowy kredytu hipotecznego. Na tę okoliczność pozwany bank nie przedstawił żadnych dowodów, mimo obciążania właśnie jego obowiązkiem ewentualnego udowodnienia tej kwestii. Ponadto w ogóle nie zostało wykazane przez pozwanego bank to, w jaki sposób powodowie mogli wpływać na ustalenie kursu (...) przez pozwanego.

Podobnie należy odnieść się do zagadnienia zrozumienia spornych elementów umowy. Oczywiście jest, że powodowie zrozumieli treść umowy, ale faktu tego nie można utożsamiać z należyłym poinformowaniem powodów, jako konsumentów przez pozwanego bank. Dla wyznaczenia miernika należytej staranności po stronie pozwanego w tym zakresie zasadnicze znaczenie odgrywa moment zawarcia danej umowy, z uwzględnieniem ogółu okoliczności, które mogły być znane przedsiębiorcy w owym momencie i mogły mieć wpływ na późniejsze jej wykonanie.

Powodowie nie prowadzili żadnych negocjacji poprzedzających zawarcie przygotowanej tylko dla nich indywidualnie umowy kredytu z bankiem. Złożyli jedynie wniosek kredytowy i nie zostali dostatecznie uprzedzona o tym, że mimo wieloletniej, starannej i terminowej spłaty rat kredytu, ich zaległości będą jedynie rosnąć. Powodowie nie zostali należycie poinformowani o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, oraz o potencjalnych konsekwencjach ekonomicznych dla ich zobowiązań. Prawdą jest, że powodowie zawierając umowę oświadczyli, że są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko, ale in casu, była to czysta formalność. Powodowie nie zostali należycie poinformowani o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, oraz o potencjalnych konsekwencjach ekonomicznych dla ich zobowiązań.

Sporna umowa jest klasyczną umową blankietową typu (...), która była standardowo przedstawiana klientom przez pozwanego bank. Podpisana umowa niczym nie różni się od propozycji banku, a zatem trudno tutaj mówić o jakichkolwiek negocjacjach prowadzonych przez strony. Przy czym dla jasności, Sąd Apelacyjny nie podziela poglądu o możliwości zastosowaniu w tej sprawie w jakiegokolwiek mierze wyników kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego, sprawowanej przez UOKiK, ale niewątpliwie ta umowa miała charakter blankietowy, z góry przygotowany i nie zmieniany dla potrzeb konkretnych klientów.

5. Nietrafny jest zarzut naruszenia art. 316 k.p.c., który nakazuje sądowi przy wydawaniu wyroku branie pod uwagę stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (zasada aktualności orzeczenia). Uszło uwadze skarżącej strony pozwanej, że normę indywidualno – konkretną prawa materialnego sąd stosuje według stanu z chwili zdarzenia prawnego rodzącego skutki prawne. Oceny bowiem zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Chwila ta jest również miarodajna dla oceny, czy określone postanowienie rażąco narusza interesy konsumenta (zob. uchwała Składu Sędziów SN z 20.06.2018r., III CZP 29/17, L.). Należy to także odnieść do kwestii poszukiwania mechanizmów wypełniających lukę po usunięciu klauzul uznanych za abuzywne.

Reasumując, stan faktyczny ustalony przez Sąd pierwszej instancji jest prawidłowy, a skarżący bank nie zdołał go skutecznie zakwestionować. Zaś powodowie w swojej apelacji nie zakwestionowali ustaleń faktycznych w żadnej mierze.

III. Zastosowania prawa materialnego, objęta apelacjami obu stron.

1. Sąd ad quem w pierwszej kolejności przyjmuje za Sądem Okręgowym, że przedmiotowa umowa jest umową kredytu złotówkowego indeksowanego kursem (...), zgodną z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, jest dopuszczalna oraz ważna.

Jej cechą charakterystyczną jest udostępnienie kredytobiorcy określonej sumy kredytu w złotych, przy czym jej wysokość jest indeksowana według kursu danej waluty obcej w dniu uruchomienia kredytu (tzw. indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Indeksacja taka następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca jest zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat, rata taka jest przeliczana zgodnie z umową z waluty rodzimej – w której została zapłacona przez kredytobiorcę – na walutę indeksacji stosownie do kursu tej waluty. Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 pr. bank.). Nie ma przy tym podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególny z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym – zakładającej szczególny sposób określania wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym. Brak jest również podstaw do przyjęcia, jakoby umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej sprzeciwiała się właściwości (naturze) kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 pr. bank. W zakresie takiej umowy kredytu także dochodzi do wydania (udostępnienia, wypłaty) sumy kredytu kredytobiorcy i zwrotu wykorzystanej sumy kredytu z reguły w ratach kredytowych w dłuższych odcinku czasowym. Dla kredytobiorcy istotne znaczenie ma zazwyczaj wysokość rat spłacanych w poszczególnych okresach ich spłat. Kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej. Suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu hipotecznego może mieć bowiem inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu (w chwili wykonania umowy przez bank), ale taka wykorzystana suma (w całości lub części) może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu. Taka ocena znajduje potwierdzenie w ustalonej judykaturze (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 1049/14) i nie można było uznać umowy za nieważną z uwagi na nieokreślenie świadczenia. Umowa wskazywała kwotę kredytu oraz zasady i sposób jej indeksacji.

Mechanizm indeksacji polega zasadniczo na przeliczeniu w dniu uruchomienia kredytu kwoty kredytu wyrażonej w złotych polskich na (...), zgodnie z kursem jej kupna ustalonym według tabeli kursów obowiązującej w danym banku, a następnie przeliczaniu każdej raty kapitałowo – odsetkowej w dniu zapłaty z (...) na walutę polską, według obowiązującego w banku kursu sprzedaży. Kredytobiorca otrzymuje kwotę kredytu w złotych polskich i w tej walucie spłaca raty, po przeliczeniu na (...) według wskazanego mechanizmu (zob. np. wyrok SN z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; postanowienie SN z 29 lipca 2021 r., I (...) 146/21). Dopuszczalność zawierania umów o takiej konstrukcji nie nasuwa wątpliwości zarówno w świetle zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.), jak również regulacji wprowadzonych tzw. ustawą antyspreadową, a więc ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), która jedyni potwierdziła dopuszczalność zawierania umów o kredyt indeksowany.

A zatem strony ustaliły wszystkie istotne elementy umowy kredytu przewidziane w tym przepisie, a umowa została wykonana w pierwszej kolejności przez bank poprzez zrealizowanie dyspozycji przekazania środków zgodnie z celem kredytowania, a następnie była realizowana przez powodów poprzez spłatę rat kredytu. W tej sytuacji nie mamy zatem do czynienia z nieważnością bezwzględna umowy z uwagi na zamieszczenie w niej postanowień dotyczących przeliczenia waluty kredytu i to zarówno z powodu sprzeczności z przepisami prawa (art. 58 § 1 k.c.), jak i z powodu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), co znajduje oparcie w ugruntowanym orzecznictwie

(zob. wyrok SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16, L.; wyrok SA we Wrocławiu z 19.07.2017 r., I ACa 780/17, L.; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 07.09.2018 r., I ACa 666/18, L.).

2. Strona powodowa zakwestionowała zawarte w umowach klauzule indeksacyjne, zarzucając im, że kształtują one prawa i obowiązki kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, bowiem pozwany zastrzegł sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego poprzez wyznaczanie w tabeli kursowej kursu sprzedaży franka szwajcarskiego, nie wskazując w umowie kryteriów czy przesłanek ustalania kursu. Tym samym bank miał pełną kontrolę nad wysokością rat spłacanych przez powodów i ustalanie różnicy pomiędzy ceną kupna i sprzedaży (tzw. spread walutowy), która stanowił jego zysk.

Zdaniem Sądu ad quem zakwestionowane przez powodów postanowienia obu umów kredytu wyczerpują dyspozycję art. 385¹ §1 k.c. Mają one charakter nieprecyzyjny, niejasny oraz przewidują uprawnienia do kształtowania treści stosunku tylko dla jednej, mocniejszej strony. W tych klauzulach brak jest oparcia zasad ustalania kursów na obiektywnych i przejrzystych kryteriach. Stosowanie mechanizmu przeliczania najpierw kwoty wypłaconych środków według kursu kupna walut, a następnie przeliczanie wysokości zobowiązania według kursu sprzedaży walut, przyznawało stronie pozwanej uprawnienie do ewentualnego uzyskania dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla konsumenta nie było możliwe. Na konsumenta, poza ryzykiem kursowym, na które godził się, zawierając umowę kredytu waloryzowanego do waluty obcej, zostało przerzucone ryzyko dowolnego kształtowania kursów wymiany przez kredytodawcę. Tym samym strona pozwana – będąca profesjonalistą i silniejszą stroną stosunku prawnego, kształtując treść umowy, wykorzystwała swoją uprzywilejowaną pozycję. Od momentu zawarcia przedmiotowej umowy nie było obiektywnego mechanizmu, który pozwoliłby ustalić świadczenie kredytobiorców – powodów w sposób niezależny od decyzji banku. Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron. Uwzględniając wskazania wpływające z orzecznictwa Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyroki z 30.04.2014 r., C-26/13 i z 20.09.2017 r., C-186/16), trzeba przyjąć, że uznanie postanowień tego rodzaju za jednoznaczne wymaga, aby umowa określała w sposób zrozumiały dla konsumenta zasady ustalania przez bank kursów walutowych. Bez znaczenia dla oceny spornej klauzuli pozostaje to w jaki sposób pozwany bank korzystał z przysługujących mu uprawnień do kształtowania kursów, w tym czy były one ustalane na poziomie rynkowym. Chodzi o samą zasadę, a nie jej praktyczną realizację.

W tym zakresie Sąd ad quem w całości podziela rozważania prawne Sądu pierwszej instancji. Uzasadnienie tych zarzutów skargi apelacyjnej jest jedynie powieleniem stanowiska strony pozwanej zajmowanego w toku postępowania przed Sądem a quo. Postanowienia umowne analogiczne do ocenianych w tej sprawie były już wielokrotnie przedmiotem badania Sądu Najwyższego (wyroki z dnia: 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; 2 czerwca 2021 r., I (...) 55/21; 21 lipca 2021 r., (...) 49/21, 28 lipca 2022 r., I CSK 2536/22, oraz 28 października 2022 r., (...) 894/22). Wyjaśniono, że postanowienia umowy (regulaminy), określające zarówno zasady przeliczania udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych.

Tym samym niezasadne są zarzuty apelacji banku naruszenia art. 385¹ § 1 k.c., art. 385² k.c. oraz art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z postanowieniami dotyczącymi waloryzacji kredytu złotówkowego indeksowanego kursem (...), poprzez dokonanie dowolnej i nieuprawnionej wykładni tych postanowień, prowadzącej do rezultatów sprzecznych z ich obiektywnym brzmieniem oraz intencjami stron, tj. że pozwany miał jednostronną i niezależną od żadnego obiektywnego kryterium możliwość zmiennego w czasie wykonywania umowy. Prawdopodobnie więc Sąd Okręgowy przyjął, że klauzula indeksacyjna jest abuzywna.

3. Zakwestionowane przez powodów postanowienia umowne dotyczą świadczeń głównych, ale w najnowszym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., (...) 975/22 i (...) 459/22, potwierdzono, że mimo tego nie można podzielić poglądu, że takie klauzule nie podlegają badaniu pod kątem ich abuzywności. Postanowienia określające główne świadczenia stron nie podlegają bowiem takiej kontroli jedynie pod warunkiem, że zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.). Takie rozwiązanie, wywodzące się z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, opiera się na założeniu, zgodnie z którym postanowienia określające główne świadczenia stron zazwyczaj odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta, gdyż do ich treści strony przywiązują z reguły największą wagę. W związku z tym, zasada ochrony konsumenta musi ustąpić ogólnej zasadzie autonomii woli obowiązującej w prawie cywilnym. Wyłączenie spod kontroli nie może jednak obejmować postanowień nietransparentnych, gdyż w ich przypadku konsument nie ma możliwości łatwej oceny rozmiarów swojego świadczenia i jego relacji do rozmiarów świadczenia drugiej strony.

Stanowisko takie znalazło potwierdzenie również w wyroku z 20 maja 2022 r., II CSK 403/22 (niepubl) oraz 21 czerwca 2021 r., I (...) 55/21 (niepubl).

4. Konsekwencją powyższej oceny jest wyeliminowanie klauzul abuzywnych z kontraktu łączącego strony ex lege, połączone z przewidzianą w art. 358¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie, chyba że następczo konsumenci udzielili świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywrócili skuteczność z mocą wsteczną (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC, nr 9, poz. 56). Inaczej rzecz ujmując, należy ocenić, czy po wyeliminowaniu klauzul indeksacyjnych z przedmiotowej umowy, może ona dalej funkcjonować w obrocie. Sąd a quo zajął stanowisko, że tak, natomiast Sąd Apelacyjny jest odmiennego zdania.

W tym zakresie konieczne jest odwołanie się do stanowiska zaprezentowanego w treści wyroku (...) z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), prowadzącej działalność w Polsce w formie oddziału pod nazwą Raiffeisen Bank (...) Oddział w Polsce, dawniej (...) Bank (...) SA), oraz w wyroku (...) z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie C-118/17 (D.), które mają fundamentalne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Przy czym wnioski wypływające z wyroku w sprawie małż. D. mają bezpośrednie zastosowanie w przedmiotowym stanie faktycznym, gdyż postępowanie przed (...) także dotyczyło kredytu udzielonego w złotówce, waloryzowanego kursem waluty obcej, który to kurs był wyznaczany dowolnie przez kredytodawcę, a więc stan faktyczny był w swej istocie tożsamy.

Trybunał wydał orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczącym wykładni art. 1 ust. 2, art. 4, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) w przedmiocie utrzymywanego nieuczciwego charakteru warunków umowy dotyczących mechanizmu indeksacji stosowanego w umowie kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej. Dla udzielenia odpowiedzi na postawione pytania przywołał treść obowiązującej dyrektywy.

Motyw trzynasty dyrektywy 93/13 stanowi: „Zakłada się, iż obowiązujące w państwach członkowskich przepisy ustawowe i wykonawcze, które bezpośrednio lub pośrednio ustalają warunki umów konsumenckich, nie zawierają nieuczciwych warunków; w związku z tym nie wydaje się konieczne rozpatrywanie warunków umowy, które są zgodne z obowiązującymi przepisami ustawowymi lub wykonawczymi oraz zgodne z zasadami lub postanowieniami konwencji międzynarodowych, których stronami są państwa członkowskie lub Wspólnota; użyte w art. 1 ust. 2 sformułowanie »obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze« obejmuje również zasady, które zgodnie z prawem będą stosowane między umawiającymi się stronami z zastrzeżeniem, że nie dokonano żadnych innych uzgodnień.”

Artykuł 1 ust. 2 owej dyrektywy przewiduje: „Warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia lub zasady konwencji międzynarodowych, których stroną są państwa członkowskie lub Wspólnota, zwłaszcza w dziedzinie transportu, nie będą podlegały przepisom niniejszej dyrektywy.” Artykuł 4 wspomnianej dyrektywy stanowi: „1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie

zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. 2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.” Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13: „Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.” Artykuł 7 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco: „Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu [dalszemu] stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami.”

Ostatecznie (...) ocenił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Dalej, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia umowy w całości, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C-26/13, EU: C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Ponadto art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku, gdy strony umowy wyrażą na to zgodę.

I na koniec, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziło do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Reasumując, Trybunał Sprawiedliwości UE potwierdził dotychczasową linię orzecznictwa, że uzupełnienie umowy o postanowienia wywodzone z ogólnych reguł prawa cywilnego, jest niedopuszczalne. L. powstała w umowie wskutek eliminacji nieuczciwych postanowień umownych, może być uzupełniona jedynie, tylko i wyłącznie, gdy zostaną kumulatywnie spełnione wszystkie warunki:

- a. brak uzupełnienia umowy prowadziły do upadku całej umowy;
- b. upadek umowy byłby niekorzystny dla konsumenta, co czyniłoby mechanizm ochronny przewidziany dyrektywą iluzoryczny;
- c. istnieją przepisy dyspozytywne, które określają, jaki sposób ustawodawca uznał za modelowe ukształtowanie praw i obowiązków stron danego typu stosunku prawnego, a uregulowanie takie korzysta z domniemania uczciwości.

Powyższej oceny nie zmienia stanowisko zajęte przez (...) w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20. Orzeczenie to, w zakresie odnoszącym się do kwestii uznania umowy za nieważną, jedynie po raz kolejny podkreśla potrzebę takiego stosowania prawa krajowego, aby w maksymalny sposób ochronić konsumenta, jednocześnie bez stosowania automatyzmu w unieważnianiu umów kredytowych indeksowanych kursem franka szwajcarskiego. (...) w tym orzeczeniu jasno wskazał, iż w wypadku umowy kredytu indeksowanego do (...) nie jest możliwe usunięcie

nieuczciwej marży banku i pozostawienie kredytu przeliczanego w oparciu o uczciwy kurs średni NBP (pkt 71. wyroku z dnia 29 kwietnia 2021, C-19/20).

Kontynuacją tego zapatrywania był także wyrok (...) z 10 czerwca 2021 r., C-198/20, w którym dodatkowo wskazano, że ochrona przysługuje każdemu konsumentowi, a nie tylko takiemu, którego można uznać za właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego.

Tożsame stanowisko (...) zajął również w najnowszym wyroku z dnia 8 września 2022 r. w sprawach połączonych C-80/21, C-81/21 i C82/21. Trybunał wskazał, że sąd krajowy nie może usunąć samej konieczności uzyskania zgody banku i umożliwić kredytobiorcy wypłaty lub spłaty kredytu z pominięciem tabel kursowych banku. Po pierwsze, powodowałoby to brak jakiegokolwiek sankcji dla przedsiębiorcy i brak realizacji zniechęcającego celu Dyrektywy 93/13 (art 7). Po drugie, byłaby to znaczna ingerencja w treść warunku, a tej jego części nie można badać w sposób odrębny od pozostałych postanowień umownych.

Trybunał zaznaczał także, że usunięcie może mieć miejsce jedynie w sytuacji, gdyby część takiego warunku stanowiła odrębne od innych postanowień umownych, co nie ma miejsc w tej sprawie. (...) podobnie jak we wcześniejszych sprawach (np. w „polskiej sprawie” C-260/18) stwierdził, że nie można w miejsce nieuczciwego postanowienia umownego wprowadzać przepisów dyspozytywnych prawa krajowego o charakterze ogólnym, w tym możliwości uznania, że jeśli każde świadczenie wyrażone w walucie obcej może być spłacane po kursie średnim NBP, można w miejsce nieuczciwego postanowienia umownego wprowadzić ten właśnie kurs i pozostawić umowę kredytu w mocy. (...) uznał, że takiej możliwości nie ma. Jeżeli ustawodawca wprowadzając ten przepis nie myślał konkretnie o kredytach waloryzowanych kursem waluty obcej, to nie można go stosować do zastępowania luk wywołanych usunięciem nieuczciwego postanowienia. Co się zaś tyczy możliwości zastąpienia nieważnego warunku umownego wykładnią sądową, to należy ją kategorycznie wykluczyć. Dokonanie takiej wykładni sprowadzałoby się w rezultacie do zmiany treści klauzuli indeksacyjnej, ponieważ prowadziłoby do zmiany jej rozumienia przez wprowadzenie odesłania do „wartości rynkowej” waluty obcej. Jednak postanowienie uznane przez sąd za abuzywne nie powinno na podstawie art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 być stosowane, a jego treść zmieniona (jest to stanowisko identyczne z wyrażonym przez (...) w wyroku z 18 listopada 2021 r., C-212/20).

Trybunał również opowiedział się za szeroką ochroną konsumentką i stwierdził, że dopiero wiedza kredytobiorcy o nieuczciwości powoduje rozpoczęcie biegu przedawnienia. Nie ma więc przy pozywaniu banków znaczenia, czy umowa została zawarta 5 czy 15 lat temu, a jedynie, kiedy klient dowiedział się o tym, że może bank pozwać, bo ten zaproponował mu do podpisu prawnie wadliwą umowę.

Z tych przyczyn zdaniem Sądu ad quem zbędne było dopuszczanie dowodu z opinii biegłego sądowego dla potrzeb uzupełnienia powstałej luki po wyeliminowaniu klauzuli abuzywnej. Stanowisko to zostało w pełni zaakceptowane w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 3 lutego 2022 r., (...) 975/22 i (...) 459/22, wyrok z dnia 13 maja 2022 r., (...) 405/22 niepubl; wyrok z 20 maja 2022 r., (...) 403/22, niepubl.; 27 lipca 2021 r., (...) 49/21; 2 czerwca 2021 r., I (...) 55/21; oraz w postanowieniu z dnia 28 lipca 2022 r., I CSK 2536/22).

Dalej, stwierdzenie sankcji nieważności mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 17 marca 2022 r., (...) 474/22 i 19 maja 2022 r., (...) 797/22). W świetle orzecznictwa (...) w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (wyroki (...) z dnia: 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt. 52; 5 czerwca 2019 r., C-38/17, HS, pkt. 43). Warunek umieszczony w umowie zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem jest wyłączony z zakresu stosowania tej dyrektywy wyłącznie wtedy, gdy warunek ten odzwierciedla treść bezwzględnie obowiązującego przepisu ustawowego lub wykonawczego w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 (wyrok (...) z dnia 10 września 2014 r., C-34/13, pkt. 80). Z tych względów sankcję nieważności umów należy uznać za proporcjonalną i tym samym za zgodną z art. 31 ust. 2 i 3 w zw. z art. 2 Konstytucji RP.

5. Nie może także budzić wątpliwości, że powodowie zostali należycie uprzedzeni o skutkach stwierdzenia nieważności umowy i uznali, że jest on lepszy od kontynuowania tego stosunku obligacyjnego. Powodowie są reprezentowani od początku przez zawodowego pełnomocnika i żądanie unieważnienia umowy wyrazili wprost już na etapie wnoszenia pozwu.

6. Z tych wszystkich względów należało uznać przedmiotową umowę za nieważną z mocy prawa od początku na podstawie art. 189 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem strona powodowa może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1995 r., sygn. akt III CZP 118/95). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w przytoczonej wyżej uchwale, interes – w ogólności – rozumieć należy jako "potrzebę", zaś interes prawny jako potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Stroną powodową w procesie o ustalenie może być zarówno podmiot ustalaniego prawa lub stosunku prawnego, jak i podmiot nieobjęty tym prawem lub stosunkiem prawnym, jeżeli na jego prawa lub obowiązki rozumiane szeroko wpłynąć może istnienie prawa przysługującego innym podmiotom lub stosunku prawnego łączącego inne podmioty.

O interesie prawnym w rozumieniu art. 189 k.p.c. można mówić wówczas, gdy występuje stan niepewności, co do istnienia prawa lub stosunku prawnego, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia tej niejasności i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, definitywnie kończąc trwający spór albo prewencyjnie zapobiegając powstaniu takiego sporu w przyszłości. W grę wchodzi przy tym sytuacja, gdy podwód może uczynić zadość potrzebie ochrony swej sfery prawnej przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. W konsekwencji interes ten nie występuje, jeśli osoba zainteresowana może na innej drodze, np. w procesie o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaracyjnym osiągnąć swój cel (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., II PK 295/10).

Powodowie mają interes prawny w zgłoszeniu wprost takiego roszczenia, gdyż przesłankowe badanie ważności umowy w sposób niewystarczający chroni ich interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. jest właściwym narzędziem prawnym do ustalenia nieistnienia nieważnej umowy, co następuje z mocy prawa, szczególnie gdy występuje jednocześnie z roszczeniem o zapłatę, a zatem trudno przyjąć, że przysługuje powodom jeszcze inne dające żądanie.

7. Skutkiem uznania spornej umowy za nieważną jest obowiązek zwrotu przez obie strony tego, co sobie wzajemnie świadczyły wobec odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia (art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c.). Roszczenie powodów o zapłatę od początku było oparte o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Poza sporem jest to, jaka kwota kredytu została udzielona powodom i jakie kwoty zostały przez nich zapłacone pozwanemu bankowi. Jednakże Sąd ad quem podziela stanowisko wyrażone w uchwale SN III CZP 11/20 z dnia 16.02.2021 r. (OSNC 2021 nr 6, poz. 40), w której Sąd Najwyższy uznał teorię dwóch kondycji za prawidłowy sposób, w który sąd może rozstrzygnąć o roszczeniu „frankowicza” lub innej osoby pokrzywdzonej kredytem walutowym. W wypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytowej frankowej lub innej walutowej roszczenia obu stron – kredytobiorcy (pokrzywdzonego konsumenta) oraz banku należy traktować oddzielnie, co oznacza, że kredytobiorca ma prawo domagać się od banku zwrotu spełnionych świadczeń, nawet jeśli nie spłacił kredytu. Nie jest bowiem istotne, ile kapitału kredytobiorca pożyczył od banku, ale ile mu oddał. Wzajemne świadczenia obu stron – kredytobiorcy oraz banku nie są automatycznie potrącane. Zatem bank może przedstawić swoje własne roszczenia, aby móc dochodzić zwrotu pożyczonego pokrzywdzonemu konsumentowi kapitału. W związku z tym pozwany bank, chcąc doprowadzić do wzajemnych rozliczeń z konsumentem, powinien wytoczyć powództwo wzajemne, ponieść zarzut potrącenia lub ewentualnie zarzut zatrzymania. W tej sprawie bank takiej aktywności procesowej nie wykazał.

Z tej przyczyny podstawą uwzględnienia powództwa wobec banku nie powinny być jakiegokolwiek wyliczenia dokonywane na podstawie opinii biegłego poprzez przeliczanie kursu (...) na walutę polską, ale fakt, że powodowie dokonali spłaty dochodzonej kwoty, uzyskanej tytułem kredytu. Dlatego powództwo w całej żądanej wysokości podlegało uwzględnieniu.

8. Bezzasadnie został postawiony przez pozwanego bank zarzut naruszenia art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c., a i stanowisko Sądu pierwszej instancji jest w tym zakresie wadliwe.

Albowiem należy w całości podzielić zapatrywanie wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56), że kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna. Takim momentem jest dopiero przeprowadzenie swoistego postępowania sanacyjnego umowy, w którym dochodzi do oceny czy abuzywność postanowień umownych powoduje nieważność całej umowy. Decyzja ta, jak wykazano wyżej, jest w dużej mierze zależna od woli samych konsumentów. Dopiero z chwilą wyraźnego wskazania przez konsumentów, że wnoszą o uznanie czynności prawnej za nieważną, zaczyna biec termin przedawnienia. In casu nastąpiło to w pozwie z dnia 5 listopada 2018 r., zatem nie mogło dojść do przedawnienia roszczenia powodów. Stanowisko takie zostało w pełni zaakceptowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., (...) 975/22.

Data doręczenia tego pisma (w dniu 7 grudnia 2018 r.) stworzyła również po stronie powodów wymagalność ich wierzytelności zgłoszonej wobec banku. Tyle, że powodowie w pozwie wnosili jedynie o zasądzenie kwoty 89.416 zł, a dopiero w piśmie procesowym z dnia 23 lutego 2021 r. powodowie rozszerzyli powództwo o dalsze 12.216,50 zł oraz o kwotę 45.037,37 CHF. Odpis tego pisma został doręczony stronie pozwanej w dniu 8 marca 2021 r. – k. 602. Ponadto zarówno w piśmie rozszerzającym powództwo, jak i w apelacji powodowie wnieśli o zasądzenie odsetek za opóźnienie od wszystkich kwot od daty wniesienia pozwu, a w przedsądowej reklamacji złożonej w dniu 30 sierpnia 2018 r. powodowie zażądali jedynie kwoty 79.834,15 zł. Wszystko to skutkowało uznaniem roszczenia odsetkowego w tej części za niezasadne i koniecznością oddalenia tego powództwa.

Mając na uwadze częściowe oddalenie roszczenia głównego, Sąd ad quem dla porządku orzekł również o roszczeniu ewentualnym.

9. Niezrozumiałe są dla Sądu drugiej instancji zarzuty apelacji odnoszące się do naruszenia art. 41 Prawa wekslowego oraz art. 56 k.c. w zw. z art. 41 Prawa wekslowego. Skarżący nie wyjaśnił na czym miałyby polegać niezastosowanie tych przepisów w tej sprawie.

Reasumując, z tych wszystkich względów apelacja pozwanego banku okazała się całkowicie bezzasadna co do meritum, a skarga apelacja powodów podlegała uwzględnieniu prawie w całości.

IV. Koszty postępowania.

O kosztach postępowania za obie instancje rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 k.p.c. , przyjmując, że powodowie wygrali proces w całości.

Na koszty postępowania przed Sądem Okręgowym złożyły się: opłata od pozwu – 1000 zł i koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł.

W postępowaniu odwoławczym koszty powodów wyniosły: wynagrodzenie pełnomocnika powodów w wysokości – stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia – 8100 zł od własnej apelacji oraz 8.100 zł od apelacji pozwanego, a także opłata od apelacji w wysokości 1000 zł. Łącznie 17.200 zł.